

MONEDE ROMANE DE LA DUMBRĂVENI (JUD. CONSTANȚA)*

TUDOR PAPASIMA, COSTEL CHIRIAC

În anii 1992-1993, vreme de două campanii, s-au întreprins investigații arheologice de salvare în apropierea satului (reședință de comună) Dumbrăveni, într-un loc unde, cu mai mult timp în urmă, fusese identificată o bisericuță rupestră despre care s-a opinat că ar aparține secolelor X-XI d.H.¹. Rezultatele săpăturilor² (precum și alte descoperiri din zonă realizate prin recunoașteri de suprafață) vor constitui temeiul unui viitor studiu. Până atunci însă, credem că nu este deloc lipsit de interes de a face cunoscute (și acesta este scopul notelor de față), dintre celelalte materiale arheologice apărute, câteva monede.

Este vorba despre un denar emis de Fulvia Plautilla³ (soție a lui Caracalla) și de alte trei monede din bronz fiecare aparținând unuia/unora din următorii împărați: Constantin I (306-337), Constanțiu II (337-361) - Constans (337-350) și Valentinian II (375-392)⁴.

Primele trei piese au fost descoperite întâmplător și am intrat în posesia lor astfel: denarul, de Doina Duci (studentă participantă la săpături⁵), în iulie 1992, pe o uliță dinspre nord-vestul localității; piesa de la Constantin I în șantul de dren al șoselei, în

* Prezentele însemnări au fost predate redacției revistei "Pontica" în luna octombrie, 1996.

1. C. Chiriac, *Pontica*, 21-22, 1988-1989, p. 249-269.

2. Consemnăm aici rapoartele prin care au fost puse la îndemâna specialiștilor rezultatele activității arheologice de la Dumbrăveni: C. Chiriac, T. Papasima, *Săpăturile de salvare de la Dumbrăveni (jud. Constanța)*, comunicare prezentată la sesiunea: "Cercetări arheologice și istorice recente între Dunăre și Marea Neagră", Constanța 29-31 octombrie, 1992; iid., *Ansamblul monahal rupestru de la Dumbrăveni, jud. Constanța (sec. IX-X)*, comunicare prezentată la: "Sesiunea națională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1992" (Ediția a XXVII-a), Constanța, 13-16 mai, 1993; T. Papasima, C. Chiriac, *Complexul monahal feudal timpuriu de la Dumbrăveni, jud. Constanța (sec. IX-X)*, comunicare prezentată la: "Sesiunea națională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1993" (Ediția a XXVIII-a), Satu Mare, 12-15 mai, 1994 (v. și *Cronica cercetărilor arheologice, campania 1993*, editată cu acest prilej, p. 23-24, nr. 46).

3. Această monedă a fost menționată în toate comunicările înscrise mai sus, în nota 2. Catalogarea sa o datorăm numismatului Adrian Popescu de la Institutul de arheologie din București căruia îi mulțumim și cu această ocazie.

4. Bronzurile au fost examinate și de Antoaneta Vertan. Pentru unele îndreptări și sugestii îi suntem recunoscători.

5. În cele două campanii am beneficiat de ajutorul important al unui număr de cinci studenți ai Universității constantene "Ovidius" și anume: Eugenia Crăciun și Doina Duci (1992 și 1993), Lucian Arsenie, Eugen Miteșcu și Gabriel Talmațchi (1993).

fata postului comunal de poliție și ne-a fost încredințată de șeful acestuia, plt. Mihai Pânzariu, în iulie 1993; bronzul emis de Constantin II-Constans, în grădina fam. Oncea, el fiindu-ne donat de Nicoleta Oncea în august 1993.

Cea din urmă monedă (care poartă pe ea efigia lui Valentinian II) a apărut în mormântul M5, "tăiat" de absida altarului unei a doua biserițe, de această dată "semirupestră" (situată sub cea rupestră⁶, la un etaj inferior), datată preliminar în sec. IX-X d. H.⁷.

Monedele descoperite fortuit la Dumbrăveni ne oferă noi date în ceea ce privește evoluția acestor locuri în veacurile al III-lea și al IV-lea d. H., iar piesa ("obol al lui Charon") din M5 conduce spre ideea existenței la "Biserițe" a unei mici comunități paleocreștine, anterioară grupului de creștini de aici din epoca medievală timpurie.

DESCRIEREA MONEDELOR

PLAUTILLA

1. AR ↓ 3,35 g 18,7/18 mm
RIC, IV, 1, p. 270, nr. 369, Roma, em. II, a. 202-205 d. H. Hill, p. 29, nr. 679, Roma, em. XIII, a. 204 d. H.
Foarte bună. Inv. Muzeu Constanța (MC) 59349. Fig. 1/1

CONSTANTIN I

2. AE ↑ 1,02 g 16,6/15,5 mm
LRBC, I, p. 21, nr. 845, Tessalonica (SMTSA), a. 335-337 d. H.
Puțin tocită. Inv. MC 59352. Fig. 1/2

CONSTANTIN II-CONSTANS

3. AE ↘ 1,93 g 17,8/16,2 mm
LRBC, II, tip FEL TEMP-REPARATIO (FH 2), a. 346-350 d. H.
Mediocră. Inv. MC 59350. Fig. 1/3

VALENTINIAN II

4. AE ↓ 3,77 g 23,1/20,9 mm
LRBC, II, p. 89, nr. 2150, Constantinople (CONA), a. 383 d. H.
Puțin tocită. Inv. MC 59351. Fig. 1/4

6. V. *supra*, nota 1.

7. V. *supra*, nota 2.

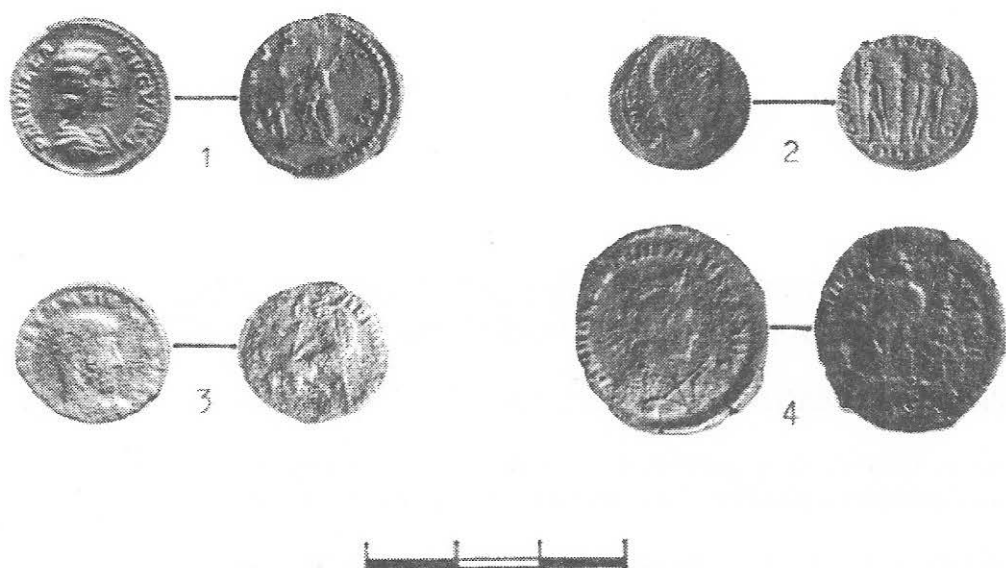

Fig. 1

DES MONNAIS ROMAINES DE DUMBRĂVENI (DÉPART. DE CONSTANȚA)

- Résumé -

Les auteurs présentent quatre pièces de monnaie découvertes aussi bien fortuitement (Fig. 1/1-3) que, également, pendant des fouilles archéologiques (Fig. 1/4). Particulièrement important, c'est le bronze (découvert dans les fouilles du périmètre d'un complexe monacal daté dès IXe - Xe siècles ap. J.-C.) émis par l'empereur Valentinien II, qui conduit à l'idée de l'existence dans cet endroit d'une petite communauté paléochrétienne, antérieure au groupe de chrétiens qui s'y trouvait au moyen-âge récent.